

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन परिपत्रक क्र.ग्रापा.पु १०९९/प्र.क्र.८१ /पापु०७

मंत्रालय, मुंबई ४०००३२, दि. १२ जुलै, २०००.

- वाचा : १) शासन परिपत्रक, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापा.पु १०९३/प्र.क्र.७११/३९-अ, दिनांक. १मार्च, १९९४.
- २) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापा.पु १०९६/प्र.क्र.१२८०/पापु०७, दिनांक. २८.११.१९९६.
- ३) शासन परिपत्रक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापा.पु १०९६/प्र.क्र.१२९०/पापु०७, दिनांक. १९.३.१९९७ व २६.६.१९९७.
- ४) शासन परिपत्रक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापा.पु १०९६/प्र.क्र.१२९०/पापु०७, दिनांक. २.६.१९९८.
- ५) शासन परिपत्रक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापा.पु १०९९/प्र.क्र.२९२/पापु०७, दिनांक. १४ जुन, १९९९.
- ६) शासन परिपत्रक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापा.पु १०००/प्र.क्र.४०/पापु०७, दिनांक. २६ एप्रिल, २०००.

परिपत्रक :

राज्यामधील ग्रामीण भागात पिण्याचे शुद्ध व सुरक्षित पाणी उपलब्ध न झाल्यामुळे अतीसार, गॅस्ट्रो, काविळ, विषमज्वर या सारख्या जलजन्य व संसर्गजन्य रोगांना वेळोवेळी तोंड दवावे लागते. अनेकदा अशा रोगांचे प्रत्यावरोपण साथीच्या स्वरूपात होते. राज्यातील काही भागात शुद्ध पिण्याच्या पाण्याची टंचाई उन्हाळयात कमी जास्त प्रमाणात जाणवू लागते. त्याच प्रमाणे पावसाळयामध्ये पिण्याच्या पाण्याचे स्वोत/ साठे दुषित/अशुद्ध झाल्यामुळे शुद्ध पिण्याच्या पाण्याची उपलब्धताकमी होते. अशा प्रकारे त्रस्तुमानानुसार जलजन्य व संसर्गजन्य रोगांच्या साथी होण्याची ही दोन मुख्य कारणे आहेत.

२. या बाबीना आळा बसावा या करीता योग्य त्या उपाय योजना करण्यासाठी संदर्भात नमूद केलेल्या परिपत्रकान्वये आणि शासन निर्णयान्वये पिण्याच्या पाण्याच्या शुद्धीकरणासाठी वापरावयाची टी.सी.एल.पावडर हाताळताना घ्यावयाची दक्षता व करावयाच्या कार्यवाही संदर्भात तसेच पाणी शुद्धीकरण व साथरोग नियंत्रणाच्या संदर्भात विस्तृत सूचना वेळोवेळी देण्यात आल्या आहेत. तथापी अद्यापही राज्यातील काही भागांमध्ये साथीच्या रोगांचा उद्रेक झाल्याचे शासनाच्या निर्दर्शनास आले आहे.

३. वरील परिच्छेदात विशद केलेली पार्श्वभूमी विचारात घेऊन, पावसाळयापूर्वी आवश्यक त्या खबरदारीच्या उपाययोजना क्षेत्रीय यंत्रणेकडून वेळीच घेतल्या न गेल्यास पावसाळयात साथीच्या रोगास नागरिकांना सामोरे जावे

लागण्याची शक्यता असते म्हणून पावसाळा सुरु होताना पाणी उद्भव कसे स्वच्छ ठेवावेत व टी.सी.एल.पावडर हाताळताना कोणती दक्षती घ्यावी याबाबत पुनरुच्चार करून पुढीलप्रमाणे मार्गदर्शक सूचना पुन्हा सर्व संबंधितांच्या माहीतीसाठी व योग्य त्या कार्यवाहीसाठी देण्यात येत आहेत.

१. पिण्याचे पाणी ज्या स्त्रोतामधून पुरविण्यात येते त्या स्त्रोतांचे शुद्धीकरण दररोज करण्यात यावे.
२. पिण्याच्या पाण्याची दररोज ओ.टी. टेस्ट ग्राम पाणी पुरवठा कर्मचाऱ्याने केली पाहिजे व त्याची नोंद त्याने नोंद घ्यावी.
३. ओ.टी. टेस्ट निगेटिक आल्यास त्याने लगेच पाण्यात टि.सी.एल. टाकून पाण्याचे निजीतूकीकरण करावे. व त्यानंतर एक तासाने पाणी सोडावे.
४. पिण्याच्या पाण्याच्या शुद्धीकरणासाठी पुरेशा प्रमाणात क्लोरीनच्या गोळ्या, टी.सी.एल.पावडर अथवा तत्सम औषधी द्रव्ये नियमित वापरण्यात यावीत व ती सर्व संबंधितांना वेळोवेळी पुरविण्याची खबरदारी घेण्यात यावी.
५. टॅकरने पाणी पुरवठा करण्यात येत असल्यास टॅकरमुळे पाणी प्रदूषित होत नाही याची खात्री करून घ्यावी. तसेच टॅकरमध्ये पाणी भरल्यानंतर पाण्यात क्लोरीन गोळ्या, टी.सी.एल.पावडर अथवा तत्सम औषधी द्रव्ये टाकण्यात यावीत.
६. पाणी शुद्धीकरणासाठी आवश्यक असलेल्या टी.सी.एल पावडर अथवा तत्सम औषधी द्रव्यांचा पुरेसा साठा उपलब्ध असेल याची खात्री करून घेण्यात यावी.
७. पिण्याच्या पाण्याचे नमुने त्याचबरोबर बिंचिंग पावडरचे नमुने जमा करून त्यांची प्रयोगशाळेत नियमितपणे तपासणी करून घेण्यात यावी व नमुने प्रदूषित आढळून आल्यास त्यावर बारकाईने लक्ष ठेवून पाणी शुद्धीकरण कटाक्षाने करण्यात येते याची व्यक्तीशः खात्री करून घ्यावी.
८. पाणी पुरवठयाच्या नादुरुस्त जलवाहीन्यांची आवश्यक दुरुस्ती करून पाण्याची गळती थांविण्यात यावी.
९. विस्कलीत झालेल्या पाणी पुरवठा योजनेची दुरुस्ती ही तातडीने होण्यासाठी अशा क्षेत्रातील योजनेच्या देखभाल व दुरुस्तीला प्राधान्य देऊन ती दुरुस्त करण्यात यावी.
१०. तीन महिन्यांपेक्षा जास्त साठवलेली टी.सी.एल.पावडर तपासणी करून दर्जा योग्य आहे असे कळल्यानंतरच वापरावी.
११. टी.सी.एल.पावडर बंद डब्यात ठेवावी. ती कधीही उघडे राहणार नाही. याची काळजी घ्यावी.
१२. टी.सी.एल.पावडर कोरड्या जागी साठवावी, ओलसर जागी ठेवू नये.
१३. टी.सी.एल.पावडर. च्या साठवावर सूर्यप्रकाश पडणार नाही याची काळजी घ्यावी. ती कोरड्या खोलील साठवावी.

१४. पाणी निर्जन्तुक करण्यासाठी टी.सी.एल.पावडर घेवून जातांना सुधा ती बंद असावी व त्यावर सूर्यप्रकाश

पङ्गार नाही याची काळजी व्यावी.

१५. पिण्याचे पाणी उकळून व गाळून घेण्याबाबत सर्व नागरिकांना विनंती करण्यात यावी.

१६. असुरक्षित पाणी घेऊ नये असे नागरिकांना खांगावे.

४. तसेच ग्रामसेवक व गटविकास अधिकारी यांनी टी.सी.एल. पावडरची साळवण योग्य रितीने केली जाते का ? ओ.टी. टेस्ट रोज केली जाते का ? त्याच्या नोंदी ठेवल्या जातात का ? याबाबत नियमितपणे तपासणी करावी त्याप्रमाणे कार्यवाही होते किंवा नाही यासंबंधीचा आढावा घेण्यासाठी मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी, कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग व संबंधित गट विकास अधिकारी यांनी वेळोवेळी वेगवेगळ्या गावांना भेटी द्याव्यात व त्यांचे संनियंत्रण करावे.

५. वरील प्रमाणे सर्व सूचनांचे तसेच संदर्भीय शासन निर्णय व परिपत्रकान्वये दिलेल्या सूचनांचे काटेकोरपणे पालन करण्याबाबत सर्व संबंधितांना तात्काळ सूचना देण्यात याव्यात तसेच पिण्याच्या पाण्याच्या शुद्धीकरणाबाबत संबंधित यंत्रणी दक्ष राहून पिण्याचे पाणी उकळून व गाळून घेण्याबाबत तसेच यासाठी दक्षता घेताना नागरीकांनी “कोणत्या बाबी कराव्यात” वा “कोणत्या बाबी करू नयेत” याबाबत सविस्तर सूचना तयार करून त्याची विस्तृत प्रमाणात प्रसिद्धी करण्यात यावी. ज्यामुळे जलजन्य रोगास आळा बसू शकेल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने,

(सुधाकर जा. बोरडे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

सर्व विभागीय आयुक्त.

सर्व जिल्हाधिकारी.

सदस्यसचिव (प्रशासन), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई.

सदस्यसचिव (तांत्रिक), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई.

सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी.

संचालक, आरोग्य सेवा, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

संचालक, भूजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणा, पूणे.

सर्व प्रादेशिक मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण.

सर्व जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण.

सर्व कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद.

सर्व कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण.

सर्व पंचायत समित्यांचे गट विकास अधिकारी.

सर्व उपसंचालक, आरोग्य सेवा मंडळ.

सावंजनिक आरोग्य विभाग.

ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग.